

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา เกษตรกรรม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น การเลี้ยงไก่ไข่

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น...ชื่อ นายสมจิตร สกุล คุ่มรักษ์

ที่อยู่ ๘๕ ม. ๗ ต. คุริง อ.ท่าชะงะ จ.ชุมพร

ความเป็นมา แรงบันดาลใจ

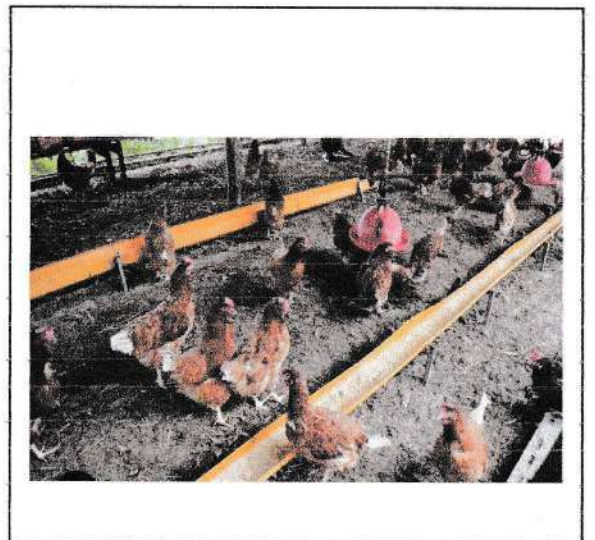
ใช้เวลาว่างจากการประกอบอาชีพประจำ มาเลี้ยงไก่ไข่ เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย

รายละเอียดของภูมิปัญญา

เลี้ยงไก่มาแล้วประมาณ ๔ ปี ส่งไข่ไปจำหน่ายให้กับร้านค้า

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ข้าวโพด
๒. อาหารสัตว์สำเร็จรูป
๓. วิตามิน
๔. วัคซีน
๕. ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา หัตถกรรม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น สานตะกร้า สานกระดัง สานพัด

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ชื่อ นางอารีย์ สกุล เมฆหมอก

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๓๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลคริ่ง อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

ความเป็นมา แรงบันดาลใจ

ประวัติภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานกระดัง หรือ ดั่ง ที่นิยมใช้กันอยู่มี ๒ อย่าง คือ กระดังฝัดข้าว และกระดังมอน กระดังทั้งสองชนิดนี้สานด้วยไม้ไผ่และหวายสำหรับใช้งานเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำไร่ทำนา เป็นกระดังฝัดข้าวที่มีรูปแบบและลายสานที่ถือว่าเป็นเครื่องจักสานชั้นเยี่ยมที่ออกแบบรูปร่างและลวดลาย ประณีตประสานกับการใช้สอยได้เป็นอย่างดี และมีคุณค่าทางความงาม

รายละเอียดของภูมิปัญญา

รูปแบบและโครงสร้างของกระดังลายขอที่มีลักษณะเฉพาะที่สนองความต้องการ ในการใช้สอยแต่โบราณ ตั้งแต่หลักการสานที่คิดเป็นสูตร ผู้สานจะต้องเป็นช่างฝีมือดี เมื่อสานเสร็จแล้วแนวทางของเส้นตอกจะต้องเป็นแนวมีระเบียบ และลายของกระดังจะเรียงกันได้จังหวะงดงามอยู่ตามด้านหน้ากระดังส่วนด้านหลังจะเป็นแนวร่อง กระดังที่นิยมใช้กันเป็นกระดังที่มีลายขอถี่หรือละเอียดมากกว่ากระดังที่มีลายขอห่างๆ กัน นอกจากนี้ กระดังเกี่ยวเนื่องกับคติความเชื่อที่ยึดถือสืบต่อกันมาแต่โบราณด้วย เช่นห้ามนำกระดังขึ้นไปบนยุงข้าว เพราะจะทำให้ขวัญข้าวหรือแม่โพสพหรือเทพธิดาแห่งข้าวไม่พอใจแล้วหนีไปไม่คุ้มครองเป็นมิ่งขวัญ ทำให้การทำนา ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ไม้ไผ่
๒. ไม้ต
๓. เชือก
๔. เหล็ก
๕. คีม

๑. ลวดลาย ๕7

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา อุตสาหกรรม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์จากการตีเหล็ก

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น...ชื่อ นายอรรณู สกุล มากประดิษฐ์

ที่อยู่ ๑๐๙ ม.๔ ต. คูริง อ. ท่ามะขาม จ. สุพรรณบุรี

ความเป็นมา แรงบันดาลใจ

ได้นำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการตีเหล็กมาใช้ในการทำการเกษตรและช่วยเหลือสังคมด้านการรักษาความสงบ

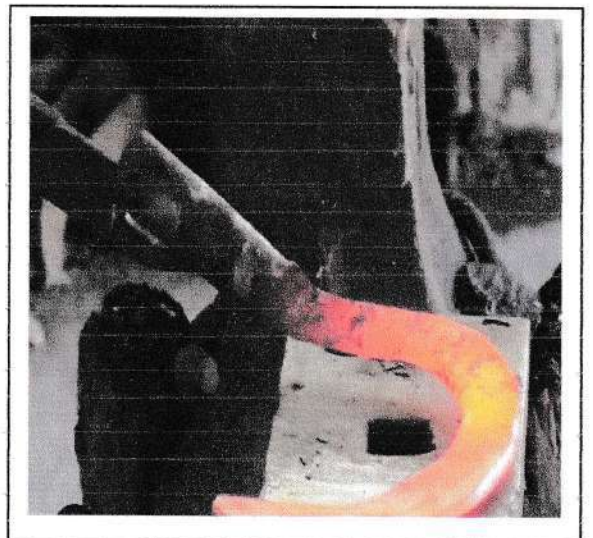
รายละเอียดของภูมิปัญญา

นำเหล็กมาเผาไฟแล้วตีเหล็กตอนร้อนให้เป็นผลิตภัณฑ์ เช่น มีด เสียม เหล็กแทงปาล์ม

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. เหล็ก
๒. ไม้พิน
๓. ทั่ง
๔. ฆ้อน

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา การแพทย์แผนไทย

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น การบีบนวดคลายเส้น

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ชื่อ นายสุทศ สกุล มากประดิษฐ์

ที่อยู่ ๒๐๖ ม.๔ ต.คุริง อ.ท่ามะพร้าว จ.ชุมพร

ความเป็นมา แรงบันดาลใจ

เป็นความสามารถในการรักษาอาการปวดวิธีแรก คนในชุมชนมักมาใช้บริการ

รายละเอียดของภูมิปัญญา

ช่วยจัดระเบียบร่างกายเพื่อให้รู้สึกผ่อนคลาย บรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. น้ำมันมะพร้าว
 ๒. ยาหม่องนวดคลายเส้น
- ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา การจัดการทรัพยากรฯ

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น การปลูกพืชสมุนไพร

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น...ชื่อ นายอำนาจ สกฤต ศรีอัมพร

ที่อยู่ ๓๙ ม.๖ ต.ศรีภูมิ อ.ท่าเสา จ.ชุมพร

ความเป็นมา แรงบันดาลใจ

ปลูกพืชสมุนไพรเพื่อใช้ในการรักษา และบริโภคสำหรับเป็นอาหาร

รายละเอียดของภูมิปัญญา

การปลูกพืชสมุนไพรบางชนิดเป็นยารักษาโรค และอนุรักษ์เพื่อไม่ให้สูญพันธุ์

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. เล็ดพันธุ์พืชสมุนไพร/ต้นกล้า
๒. ดิน
๓. ปุ๋ย
๔. น้ำ

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา ศิลปกรรม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ้าบาติก

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ชื่อ นางสาวบุปผา สกุล หนูสม

ที่อยู่ ๒๙ ม.๖ ต.คูริง อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร

ความเป็นมา แรงบันดาลใจ

ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการทำผ้าบาติกจาก กศน. ตำบลหินแก้ว จึงนำมาฝึกฝนต่อเพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่มภายในชุมชน

รายละเอียดของภูมิปัญญา

เป็นการวาดลวดลายลงบนผ้าโดยใช้ปากกาเขียนหลังจากนั้นแต่งแต้มสีเส้นตามความต้องการนำไปต้มในน้ำร้อนเพื่อให้เขียนละลายจากนั้นนำไปซัก สามารถนำไปตัดเย็บเป็นเสื้อหรือผ้าถุงได้

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ผ้าสีขาว
 ๒. ปากกาเขียน
 ๓. น้ำตาเขียน
 ๔. สีน้ำ
 ๕. น้ำร้อน
 ๖. ฟู่กันระบายสี
- ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา วรรณกรรม

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น มโนราห์

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น...ชื่อ นางทองเลื่อน สกุล รอดโต

ที่อยู่ ๕๙ ม.๓ ต.คูริง อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร

ความเป็นมา แรงบันดาลใจ

ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กในชุมชนเพื่อสืบสานการรำมโนราห์

รายละเอียดของภูมิปัญญา

รับครูมโนราห์ ำประกอบได้หมดทุกท่า

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. เทริด
 ๒. ทับ
 ๓. กลอง
 ๔. หม่อง
 ๕. หางไก่
 ๖. เครื่องทรง
 ๗. หน้าพราน
- ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขา ปรัชญา ศาสนา ประเพณี

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น การรักษางูสวัด หรือเรียกอีกหนึ่งว่าการพ่นเริม, ทาน้ำมันต์ ,พ่นหัวเด็ก

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ชื่อ นางสาวพารธรรม สกุล สมบุญ

ที่อยู่ บ้านเลขที่๓๒/๒ หมู่ที่๒ ตำบลคูริง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดชุมพร
ความเป็นมา แร่งบันดาลใจ

รายละเอียดของภูมิปัญญา

หมอเป่า เป็นภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านที่รักษาโรคด้วยการเป่าคาถา ซึ่งสืบทอดความรู้มาจากบรรพบุรุษ และโรคที่เชื่อว่าสามารถรักษาได้ ส่วนใหญ่ (ใช้เป่าด้วยหมากพลู และทาน้ำมันต์ให้กิน)

เป็นโรคผิวหนัง ได้แก่ แผลสัตว์กัด แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก แผลเริม/งูสวัด บ้างก็ต่อยอดเพิ่มเติมเพิ่มเติมน่าสามารถรักษาแผลเรื้อรัง มะเร็งที่ผิวหนัง จะเห็นว่าหมอเป่ามีการรักษาทั้งทางกาย คือ การพ่นไม่ว่าจะเป็นน้ำมันต์ ข้าวสาร น้ำ หรือเหล้าขาวตรงตามตำแหน่งที่มีอาการ (ดูตามแผลหรืออาการที่ผู้ป่วยเป็นมา) เปรียบเสมือน ยาที่หมอที่โรงพยาบาลจ่ายกลับให้ไปกินที่บ้าน และทางจิตวิญญาณ คือ การอาศัยอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการเป่าคาถารักษาคนป่วย

วัสดุ/อุปกรณ์

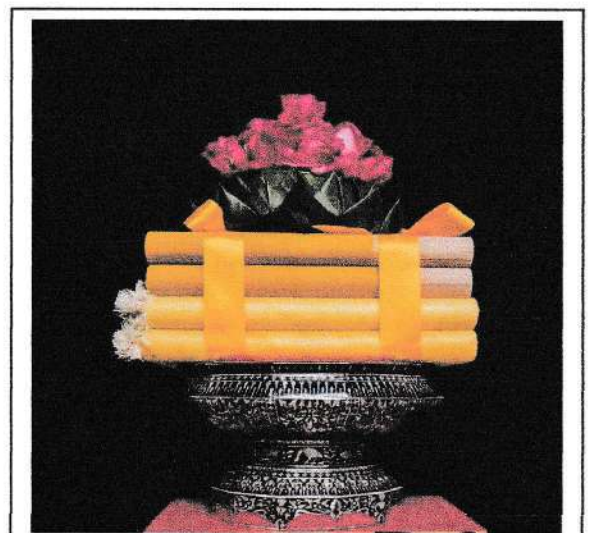
๑.ดอกไม้

๒.รูปเทียน อย่างละ ๑ ห่อ

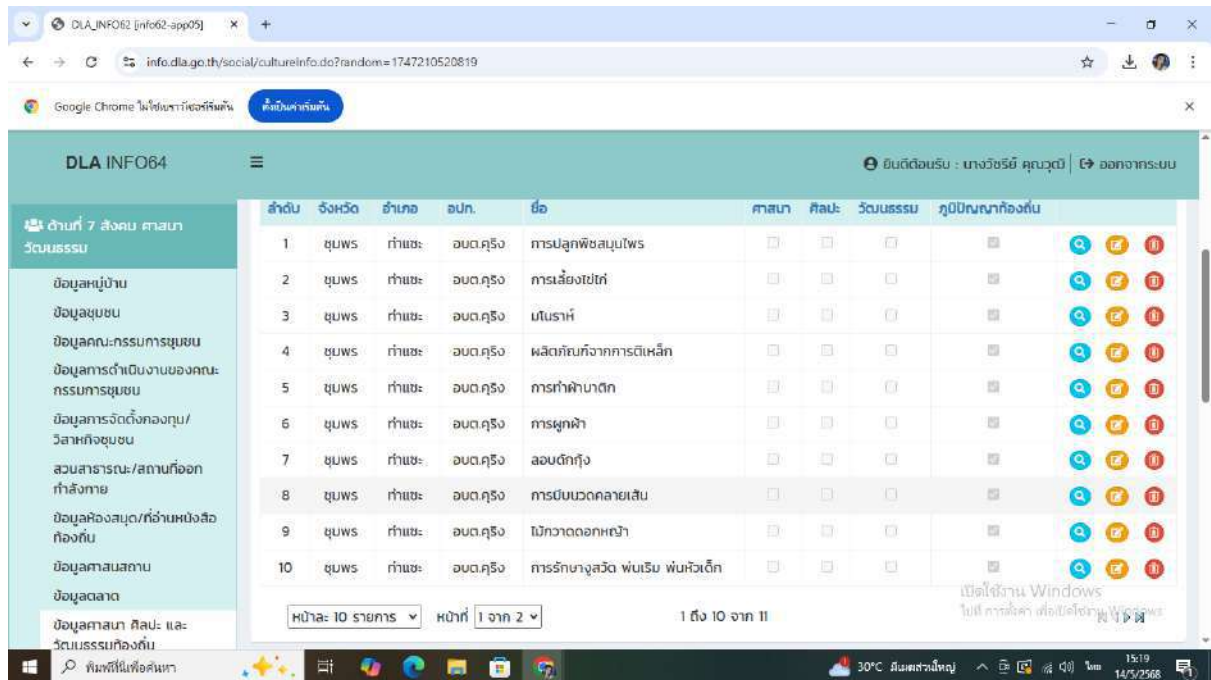
๓.หมากพลู

๔.เงินค่าครู ๑๓ บาท

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

กรอกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นลงในระบบข้อมูลกลางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (INFO) ผ่านเว็บกรมส่งเสริม
 ปกครองท้องถิ่น ด้านที่ ๗ สังคมศาสนาและวัฒนธรรม ชื่อรายการ ข้อมูลศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่น

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิปัญญา

๑. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ภูมิปัญญา หมายถึง การสั่งสมประสบการณ์จากอดีตของท้องถิ่นนั้นๆแล้วพัฒนาความรู้นั้นเพื่อใช้ประกอบการดำรงชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมให้คงอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ภูมิปัญญาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์เป็นกลวิธีหรือเทคนิคในการนำเอาความรู้มาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ลักษณะของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญดังที่ผู้รู้ได้อธิบายไว้ ดังนี้

(๒.๑) ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นมี ๔ ลักษณะ ดังนี้

๒.๑.๑ ความรู้และระบบความรู้ภูมิปัญญาเป็นระบบความรู้ที่ไม่ถือว่าเป็นวิทยาศาสตร์นั้นในการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาจะเข้าไปดูว่าชาวบ้านรู้อะไรอย่างไรดีหรือไม่พอ ต้องศึกษาว่าเขาเห็นสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้อย่างไร

๒.๑.๒ การสั่งสมและการกระจายความรู้ภูมิปัญญาเกิดจากการสั่งสมและการกระจายความรู้โดยการนำความรู้มาบริการคนอื่น เช่น หมอพื้นบ้าน สั่งสมความรู้ทางการแพทย์ไว้ในตัวคนๆหนึ่ง ซึ่งมีกระบวนการที่ทำให้เขาสั่งสมความรู้ เราควรศึกษาด้วยว่ากระบวนการนี้เป็นอย่างไรหมอคนหนึ่งสามารถสร้างหมอคนอื่นๆ ต่อมาได้อย่างไร

๒.๑.๓ การถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้มีสถาบันถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา แต่พบว่า มีกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน ถ้าเราต้องการเข้าใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เราต้องเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คน อีกรุ่นหนึ่ง

๒.๑.๔ การสร้างสรรค์ การปรับปรุงระบบความรู้ของภูมิปัญญาชาวบ้านไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่แต่ได้ถูกปรับเปลี่ยนความรู้และระบบความรู้เพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง

๓. ความสำคัญของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาชาวบ้านมีความสำคัญต่อชาวบ้าน ครอบครัวและชุมชน ดังต่อไปนี้

(๓.๑) เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่อดีตอันยาวนานจนกลายเป็นวิถีชีวิตประจำวันของตนเอง และชุมชนตลอดมาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

(๓.๒) เป็นมรดกทางสังคมที่ได้จากการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาของกลุ่มคน

(๓.๓) เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความรู้ ทางวิทยาศาสตร์

(๓.๔) เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

(๓.๕) เป็นแนวทางนำไปสู่การปรับตัวของชุมชน ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ แบบพึ่งตนเองของชุมชน

(๓.๖) ช่วยเพิ่มความสมดุลระหว่างธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมกับประชาชน

๔. ประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้าน

จำแนก ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๑๐ ประเภท ดังนี้

(๔.๑) เกษตรกรรม หมายถึง ความรู้ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่ง คนสามารถพึ่งพาตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น

(๔.๒) อุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาดเพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภค อันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

(๔.๓) แพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชนด้วยสมุนไพรและรักษาโรคแบบโบราณ

(๔.๔) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ พัฒนาและใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

(๔.๕) กองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริหารกองทุนและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

(๔.๖) สวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

(๔.๗) ศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

(๔.๘) การจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการ ดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้งขององค์กรชุมชน ศาสนา การศึกษา ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ในสังคมไทย

(๔.๙) ภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย ตลอดจนทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

(๔.๑๐) ศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์ ปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อ การประพฤติปฏิบัติ

๕. แนวการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านมี ๗ ประการ ดังนี้

(๕.๑) ภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ คือ การใช้ความรู้และอุบายในการดำเนินชีวิตตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น การเลือก ที่ตั้งถิ่นฐานที่อยู่ การหาแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ การปลูกพันธุ์ไม้ไว้ในบริเวณบ้าน เป็นต้น

(๕.๒) ภูมิปัญญาในการจัดเครือข่ายระบบความสัมพันธ์การพึ่งพา

(๕.๓) ภูมิปัญญาในด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน

(๕.๔) ภูมิปัญญาในด้านสมุนไพร

(๕.๕) ภูมิปัญญาในด้านโลกทัศน์ เป็นระบบรวบรวมความคิด ความอ่าน ความเชื่อ ทศนคติที่บุคคลมีต่อโลก มีต่อสังคมมนุษย์เป็นนามธรรมอยู่ในจิตสำนึกของบุคคลอันเกิดจากความคิดและอารมณ์ ซึ่งประสานและก่อตัวขึ้นจากประสบการณ์ที่แต่ละคน ได้รับมา เช่น โลกทัศน์และชีวทัศน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เป็นต้น

(๕.๖) ภูมิปัญญาในการปลูกฝังคุณธรรมและการรักษาของดุลภาพของสังคม

(๕.๗) ภูมิปัญญาในการปรับตัวในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นๆใด จึงเป็นรากแก้วที่สำคัญให้ท้องถิ่นนั้นเจริญงอกงามอย่างมั่นคง ภูมิปัญญาของชาติพันธุ์หนึ่งอาจพัฒนาไปแตกต่างกับอีกชาติพันธุ์หนึ่งตามสภาพ แวดล้อมตามสภาพสังคมในท้องถิ่นนั้นที่สามารถปรับใช้ในการแก้ปัญหาและการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติของสังคมนั้นๆ ได้

การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นลงเว็บไซต์หลัก หรือช่องทางประชาสัมพันธ์อื่น ๆ

